

Den Haag, 10 februari 2017

Hierbij nodig ik u uit voor een vergadering van uw commissie op **woensdag 15 februari 2017 van 09.30 uur tot uiterlijk 10.15 uur in de Aletta Jacobszaal** met de volgende agenda:

Openbaar gedeelte

1. **Verslag van de vergadering van 21 december 2016** (CWW 2017/001)
Voorstel: vaststellen

2. **Evaluatie van de introductie van de mogelijkheid tot het overnemen van moties in het Reglement van Orde van de Tweede Kamer** (CWW 2017/002)
Voorstel: ter bespreking

3. **Rondvraag**

P.T.M. van Doorn

griffier van de commissie voor de Werkwijze

Verslag Commissie voor de Werkwijze

datum 21 december 2016
deelnemers Arib, Neppérus, Fokke, Taverne, Van der Staaij, Voss, Heida, Kipp, Zaal, Van Dijk, Van Doorn (griffier), Van der Kraan (verslag)
afwezig m.k. Bruins Slot, Beertema
voorzitter Arib
verantw. griffier Van Doorn

Commissie voor de Werkwijze

P.A. van der Kraan
Binnenhof 1a
2513 AA Den Haag
T 3183
M 06-31634125
E p.vdkraan@tweedekamer.nl

Onderwerpen**1. Verslag van de vergadering van 23 november 2016**

Het verslag wordt ongewijzigd vastgesteld.

N.a.v. het verslag merkt de Voorzitter op de genoemde nieuwe aanvangstijd van 09.30 uur in zal gaan in 2017.

2. Brief van de leden Taverne en Van der Staaij naar aanleiding van het symposium constitutionele toetsing d.d. 2 juni 2016

N.a.v. dit punt merken de leden Taverne en Van der Staaij op dat zij hun brief op dit moment aan het Presidium willen voorleggen om het onderwerp nu te adresseren. Het voorstel is de Kamer in overweging te geven bij aanvang van de nieuwe Kamerperiode een Algemene Commissie voor Constitutionele Zaken in te stellen. Het is vervolgens aan de nieuw aangetreden Kamer om deze commissie in te stellen en aan te geven wat de taken en bevoegdheden van deze algemene commissie zijn.

Mevrouw Neppérus en mevrouw Fokke ondersteunen deze lijn. De commissie voor de Werkwijze besluit de onderhavige brief te sturen naar het Presidium met het verzoek deze door te geleiden naar de Tweede Kamer, opdat de Kamer in nieuwe samenstelling hierover een besluit kan nemen.

3. Voorstel tot wijziging van het Reglement van Orde om bij stemmingen op basis van een voordracht door een commissie stemmen op personen die niet in de voordracht worden genoemd als ongeldig te beschouwen (34 631)

De commissie voor de Werkwijze besluit de inbrengdatum voor het verslag vast te stellen op 17 januari 2017 te 14.00 uur waarbij op de convocatie wordt aangegeven dat de commissie voornemens is blanco verslag uit te brengen.

4. Rondvraag:

De griffier kondigt aan dat in de eerstvolgende en tevens laatste vergadering van de commissie voor de Werkwijze in deze zittingsperiode de evaluatie aan de orde komt m.b.t. de wijziging van het Reglement van Orde geïnitieerd door de heer Van der Staaij. Deze wijziging heeft betrekking op het overnemen van moties door het kabinet.

5. De voorzitter sluit de vergadering om 10.25.

Evaluatie van de introductie van de mogelijkheid tot het overnemen van moties in het Reglement van Orde van de Tweede Kamer

Februari 2017

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Cijfermatige analyse	5
2.1 De onderzochte periode, categorisering	5
2.2 Categorie 1: Moties die zijn overgenomen.....	5
2.3 Categorie 2: Niet overgenomen moties waarbij overnemen wel een rol speelde.....	6
2.4 Categorie 3: Moties waarbij het overnemen geen rol heeft gespeeld	7
3. Conclusies	8
4. Aanbevelingen	9
Bijlage: Lijst relevante Kamerstukken	10

1. Inleiding

In juli 2013 verscheen er een opinieartikel van VVD-fractievoorzitter Zijlstra in de Volkskrant¹. In het stuk betoogde Zijlstra dat enkele parlementaire wapens zijn geworden tot 'klapperpistooltjes'. Hij deed een tweetal voorstellen met betrekking tot dertigledendebatten en riep op tot een Kamerbrede discussie over de werkwijze. SGP-fractievoorzitter Van der Staaij reageerde een week later eveneens in de Volkskrant. In zijn betoog stelde hij voor een 'guillotinebepaling' in het Reglement van Orde op te nemen waarbij op Prinsjesdag de voorraadlijst van debatten wordt opgeschoond, en stelde hij voor de mogelijkheid van het overnemen van moties in te voeren.

Van der Staaij heeft vervolgens op 16 juni 2014 een voorstel tot wijziging van het Reglement van Orde in verband met het introduceren van de mogelijkheid tot het overnemen van moties (hierna: het RvO-voorstel) bij de Kamer aanhangig gemaakt dat ziet op het overnemen van moties². Analoog aan de regeling met betrekking tot het overnemen van amendementen³ wordt daarbij de mogelijkheid gecreëerd voor een bewindspersoon een motie over te nemen. Als daartegen geen bezwaar is, maakt de motie geen afzonderlijk onderwerp meer uit van de beraadslaging en komt zij niet in stemming.

Van der Staaij gaf in de toelichting bij het RvO-voorstel aan dat door het grote aantal moties het minder duidelijk is geworden welke moties inhoudelijk door de regering overgenomen worden en welke moties een duidelijker politieke lading hebben.

Na invoering van het voorstel zouden moties die niet door een bewindspersoon worden overgenomen, een sterkere politieke lading kunnen krijgen, waardoor de motie als instrument van de Kamer aan scherpte zou kunnen winnen. Als bijkomend voordeel werd daarbij ook genoemd de tijdsbesparing die gerealiseerd zou kunnen worden omdat er over overgenomen moties niet meer gestemd hoeft te worden.

Tijdens de plenaire behandeling van de reglementswijziging is door de indiener voorgesteld één jaar na inwerkingtreding het overnemen van moties te evalueren.⁴ Op 22 maart 2016 is het RvO-voorstel door de Tweede Kamer aangenomen en trad het direct in werking. De Voorzitter van de Tweede Kamer heeft daarop het kabinet per brief geïnformeerd over de introductie van de mogelijkheid tot het overnemen van moties. Ook de fracties zijn, via de ambtelijk- en fractiesecretarissen, gewezen op de reglementswijziging.

¹ 'Parlement heeft zijn wapens bot gemaakt', Volkskrant, 3 juli 2013 (<http://www.volkskrant.nl/vk/nl/2686/Binnenland/article/detail/3469464/2013/07/03/Halbe-Zijlstra-Parlement-heeft-door-al-die-moties-zijn-wapens-bot-gemaakt.dhtml>)

'Met een nieuwe jaarlijkse bijdrage aan onze nationale moppertraditie schieten we niet veel op', Volkskrant online, 10 juli 2013 (<http://www.volkskrant.nl/vk/nl/3184/opinie/article/detail/3473430/2013/07/10/Met-een-nieuwe-jaarlijkse-bijdrage-aan-onze-nationale-moppertraditie-schieten-we-niet-veel-op.dhtml>)

² Kamerdossier [33 959](#)

³ Artikel 100 Reglement van Orde TK

⁴ Handelingen II 2015-2016, vergadernummer 65, item 3, [p. 1-15](#).

Deze evaluatie is geschreven aan de hand van een cijfermatig onderzoek naar het gebruik van deze nieuwe reglementsbe­paling. Dank is verschuldigd aan de Dienst Informatievoorziening van de Tweede Kamer voor het aanleveren van de relevante cijfers rondom het overnemen van moties.

P.T.M. van Doorn

griffier commissie voor de Werkwijze

2. Cijfermatige analyse

2.1 De onderzochte periode, categorisering

In de periode 22 maart 2016 – 22 december 2016 zijn er in totaal 2461 moties ingediend. De Dienst Informatievoorziening van de Tweede Kamer heeft onderzocht bij hoeveel moties de nieuwe reglementswijziging inzake het overnemen van moties een rol heeft gespeeld. Daarbij zijn drie categorieën te onderscheiden:

Categorie 1

Moties die zijn overgenomen

Categorie 2

Moties waarbij er is gesproken over het overnemen daarvan, maar waarbij dat uiteindelijk niet is gebeurd.

Categorie 3

Moties waarbij het overnemen daarvan geen rol heeft gespeeld

2.2 Categorie 1: Moties die zijn overgenomen

Discussie over het overnemen van moties

Van de in eerder genoemde 2461 moties zijn er 94 moties (3.8%) overgenomen. Een nadere analyse wijst uit dat er daarbij in 30 gevallen (31.9%) een discussie ontstond over het overnemen van de motie. Te denken valt daarbij aan leden die eerst een verduidelijking willen over de interpretatie van de motie, alvorens zij aan kunnen geven of zij zich verzetten tegen het overnemen van de motie. Daarbij zij vermeld dat dit soort vragen ook aan de orde hadden kunnen komen bij moties waar geen aanbod tot overnemen ligt, bijvoorbeeld om het stemgedrag van de fractie te kunnen bepalen.

Het achteraf verlenen van een aantekening / Stemverklaringen

Wanneer de Voorzitter zich ervan heeft vergewist dat er tegen het overnemen van een motie geen bezwaar is, komt deze motie niet meer in stemming. Wel wordt de motie opgenomen op de stemmingslijst, voorzien van het woord (**overgenomen**). Tijdens de plenaire behandeling van het RvO-voorstel is aan de orde gesteld hoe fracties die geen bezwaar hebben gemaakt toch een mogelijkheid geboden kan worden aan te geven dat zij tegen de motie zouden hebben gestemd. De indiener heeft daarop aangegeven dat het RvO-voorstel niet regelt dat er geen stemverklaringen over overgenomen moties kunnen worden afgelegd, maar dat het verlenen van aantekening veruit te prefereren is.

In de onderzochte periode is er geen stemverklaring afgelegd over een overgenomen motie. Wel is er 20 keer aangetekend verleend (21.3%) aan fracties tegen een overgenomen motie te zijn. De fracties/groepen die om aantekening hebben verzocht zijn:

PVV	18 keer aantekening verleend
SP	2 keer aantekening verleend
D66	2 keer aantekening verleend
GroenLinks	2 keer aantekening verleend
ChristenUnie	1 keer aantekening verleend
Groep Kuzu/Öztürk	1 keer aantekening verleend

Verskil in interpretatie van overgenomen motie na de beraadslagingen

Tijdens het VAO geneesmiddelenbeleid op 26 april 2016⁵ dienden de leden Leijten en Van Gerven (beide SP) een motie in waarin de regering onder andere werd verzocht te bewerkstelligen dat de Inspectie voor de Gezondheidszorg bepaalde uitzonderingen maakt en doorgeleverde bereidingen van geneesmiddelen toe zou gaan staan.⁶ De minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport heeft deze motie overgenomen, waarna de SP een persbericht verspreidde onder de titel 'Succes SP: ADHD-medicijn blijft betaalbaar'.⁷ Daarop stuurde de minister van VWS een brief naar de Kamer waarin zij stelt dat naar aanleiding van media-uitlatingen van de SP over het overnemen van de motie het haar is gebleken dat de motie anders is geïnterpreteerd dan dat de minister bedoeld had.

De minister van VWS werd in juli 2016 op een ander onderwerp gevraagd of zij een motie wenste over te nemen. Zij antwoordde daarop dat zij dat één keer eerder had gedaan en dat dat haar niet goed was bevallen.⁸ Zij liet daarop het oordeel over de motie aan de Kamer.

2.3 Categorie 2: Niet overgenomen moties waarbij overnemen wel een rol speelde

Aantal ingediende moties⁹

2461 moties

Aantal niet overgenomen moties waarbij overnemen wel een aan de orde is gekomen

45 moties (1,82 %)

Bij 25 van de hierboven genoemde 45 moties ontstond er een discussie over het overnemen van een motie. Zo is de staatssecretaris van Economische Zaken een aantal keer gevraagd een motie over te nemen. Hij stelde zich daarbij op het standpunt dat hij dit alleen wenst te doen als de motie iets nieuws toevoegt aan het beleid.

⁵ Handelingen II 2015/16, nr. 81, VAO Geneesmiddelenbeleid

⁶ Kamerstuk 29 477, nr. 372

⁷ <https://www.sp.nl/nieuws/2016/04/succes-sp-adhd-medicijn-blijft-betaalbaar>

⁸ Handelingen TK 106 (Herdruk), nr. 39 Zwangerschap en geboorte, p. 2

⁹ Gewijzigde moties zijn daarin niet meegenomen.

Bij 17 van voornoemde 45 moties was er bezwaar bij één of meerdere Kamerleden tegen het overnemen, bij 3 moties ging de betreffende bewindspersoon uiteindelijk niet in op de uitnodiging (van indiener/Voorzitter) een motie over te nemen.

Er is ook een voorbeeld waarbij een Kamerlid vroeg een al ontraden motie vroeg over te nemen, 'omdat het al geregeld was volgens de staatssecretaris'. De betreffende staatssecretaris markeerde juist dat omdat hetgeen de motie beoogde al geregeld was, de motie nu juist overbodig maakte en bleef de motie ontraden.

2.4 Categorie 3: Moties waarbij het overnemen geen rol heeft gespeeld

Aantal ingediende moties¹⁰

2461 moties

Aantal niet overgenomen moties waarbij overnemen geen rol heeft gespeeld

2322 moties (94,4 %)

Bij veruit het overgrote deel van alle ingediende moties was het instrument van het overnemen van moties niet aan de orde.

¹⁰ Gewijzigde moties zijn daarin niet meegenomen.

3. Conclusies

Uit de cijfermatige analyse blijkt dat het overnemen van moties bij 148 van de 2461 totaal ingediende moties een rol speelde, (5,8%) en dat van deze 148 moties er uiteindelijk 94 werden overgenomen (63,5%). Zo bezien wordt het instrument overnemen van moties niet veel benut. Tegelijkertijd moet worden vastgesteld dat de cijfers slechts inzicht geven in het gebruik gedurende een relatief korte periode (eind maart – december 2016).

Bij ongeveer een derde van alle overgenomen moties is er discussie ontstaan over het overnemen van moties. Dat zijn ook regelmatig discussies geweest over de inhoud van de motie, maar ook over de betekenis die aan het overnemen gegeven moet worden.

De tijdswinst bij stemmingen bij overgenomen moties wordt vooralsnog teniet gedaan door de extra tijd die het instrument tijdens de beraadslagingen zelf in beslag neemt. Mogelijk kan dit aspect wel verbeteren wanneer het instrument langer in gebruik is en zowel Kamer als kabinet er meer vertrouwd mee zijn.

4. Aanbevelingen

1.

Gelet op de relatief korte periode van iets meer dan acht maanden (recessen meegerekend), zou het verstandig zijn om meer ervaringen op te doen met het instrument alvorens tot eventuele aanpassingen te komen. Als er een werkgroep van start gaat met een algehele herziening van het RvO, dan kan dit instrument ook worden meegenomen.

2.

Bij het aantreden van de nieuwe Kamer kan nog eens expliciet aandacht worden besteed aan dit nieuwe instrument. Te denken valt daarbij aan de introductiedossiers en introductiecurssussen voor nieuwe Kamerleden. Ook zou er richting het kabinet nog eens aandacht gevraagd kunnen worden voor de mogelijkheid van het overnemen van moties. Het zou daarbij duidelijk moeten zijn dat het overnemen van moties alleen geschikt is voor die moties waarmee een bewindspersoon zich volledig kan verenigen, zowel qua overwegingen als qua dictum. Moties die op meerderlei wijze te interpreteren zijn, zijn niet geschikt. Het oordeel 'overbodig' zou steeds moeten leiden tot een oordeel 'ontraden', niet tot een aanbod of verzoek tot overname.

3.

Als er een aanbod ligt van een bewindspersoon voor het overnemen van een motie en een Kamerlid maakt daar bezwaar tegen, kan de Voorzitter daarop zeggen dat hij/zij er dan vanuit gaat dat de betreffende motie 'oordeel Kamer' als appreciatie krijgt, zodat daar geen verdere discussie over hoeft te worden gevoerd.

4.

Binnen de commissie voor de Werkwijze een voorstel laten ontwikkelen voor meer eenduidige oordeelsvorming van moties door het kabinet. Daarmee kunnen bewindspersonen worden gevraagd telkens hetzelfde kader te hanteren waardoor de kans op interpretatieverschillen (van zowel het oordeel als de motie zelf) kleiner zal worden. De vaste commissie Kamercommissie voor OCW heeft overigens hierover al gesprekken gevoerd met de minister en staatssecretaris van OCW.

Bijlage: Lijst relevante Kamerstukken

Lijst van overgenomen moties:

31710, nr. 55
31710, nr. 56
31710, nr. 58
29544, nr. 732
27625, nr. 363
34300-A, nr. 75
26485, nr. 224
26485, nr. 225
28638, nr. 147
29398, nr. 536
21501-08, nr. 653
31839 nr. 552
32852 nr. 36
32852 nr. 42
19637 nr. 2248
19637 nr. 2250
32127 nr. 220
34550-XII nr. 20
34550-XII nr. 27
34550-XII nr. 28
34550-XII nr. 29
34550-XII nr. 35
34550-VIII nr. 36
34550-XII nr. 48
34550-XII, nr. 51
34550-VIII, nr. 37
31293, nr. 341
31293, nr. 344
34552, nr. 55
34578, nr. 12
34550-XIII, nr. 79
21501-33 0620
21501-33 0621
21501-33 0622
34550-VI 0047
34550-VI 0052
25422 0168
29664 0159
31765 0254
25657 0279

Lijst van niet-overgenomen moties waar instrument aan de orde kwam

29664, nr. 139
31289, nr. 296
34191, nr. 24
29684, nr. 129
31209, nr. 181
33576, nr. 81
33979, nr. 134
34300-XVII, nr. 67
33578, nr. 25
24515, nr. 344
33348, nr. 185
33348, nr. 187
33348, nr. 188
31839, nr. 522
21501-32, nr. 928
32279, nr. 91
34457, nr. 22
23235, nr. 168
34550, nr. 26 XII
34550, nr. 33 XII
34550-XVII, nr. 26
34036, nr. 51
31497, nr. 223
31936, nr. 373
32279, nr. 93
21501-33, nr. 583
31209, nr. 190
31209, nr. 182
31209, nr. 184
31209, nr. 194
34459, nr. 14
21501-08, nr. 628
27652, nr. 362
27652, nr. 364
33661, nr. 10
31985, nr. 36
21501-08, nr. 652
21501-02, nr. 1681
32852, nr. 41
34550-XII, nr. 52
34550-XII, nr. 22
34550-XVII, nr. 23
21501-08, nr. 952
24170, nr. 154
31497, nr. 228

